

Eeva-Johanna Eloranta sd

Kirjallinen kysymys Suomen jatkosta European Social Surveyhyn osallistumisesta

Eduskunnan puhemiehelle

European Social Survey (ESS) European Research Infrastructure Consortium (ERIC) on eurooppalainen tutkimusinfrastruktuuri, joka tuottaa laajaa kyselytutkimusaineistoa yli 30:stä Euroopan ja lähialueiden maasta sekä kehittää tutkimusmenetelmiä, datapalveluja ja datanhallintaa. Suomi on ollut ESS ERIC:n valtiojäsenenä vuodesta 2017.

ESS:n menetelmälliset tavoitteet ovat erittäin korkeat, ja menetelmällinen tutkimus ja kehittämistyö ovat kiinteä osa ESS-hanketta. ESS:n tuottamat tutkimusaineistot ovat avoimesti, maksuttomasti ja nopeasti kaikkien tutkijoiden saatavilla. Sisällöllisesti ESS-aineisto kattaa laajan ja monitieteisen aihepiirin. Tutkimusaineistoa on kerätty kahden vuoden välein vuodesta 2002. Tällä hetkellä ESS:n 13. tiedonkeruukierros on valmisteluvaiheessa. ESS ERIC:n tuottamien aineistojen korkeatasoisuus tunnetaan ja tunnustetaan yleisesti muun muassa usein merkittävien tieteellisten palkintojen kautta.

ESS-aineistojen käyttö on hyvin laajaa. Rekisteröityneiden käyttäjien määrä koko maailmassa on 270 000. Suomessa käyttäjiä on 4150. Väkilukuun suhteutettuna Suomi on keskeinen ESS-aineistojen käyttäjä, eikä mikään muu tutkimusinfrastruktuuri ole yhtä laajan suomalaistutkijoiden joukon käytössä. Tutkimusjulkaisujen tuottamisessa Suomi on ilman väkilukuvakiointia sijalla 14. koko maailmassa. Tätä voidaan pitää erittäin huomattavana määränä. Suomessa toimii aktiivinen ESS-tutkijaverkosto, joka kattaa kaikki Suomen yliopistot ja alan tutkimuslaitokset.

Tutkijoiden ja opiskelijoiden lisäksi aineistoa käytetään myös julkishallinnon, tiedotusvälineiden ja kansalaisjärjestöjen tarpeisiin. ESS ERIC:n vaikuttavuustutkimuksessa ilmenee, että Suomessa julkishallinnossa käytetään ESS-aineistoja neljänneksi eniten maailmassa.

Suomen rooli ESS ERIC:ssa on keskeinen. Suomi on ollut alusta lähtien mukana, eli Suomesta on saatavilla täysi aikasarja vuodesta 2002 alkaen. Tämä vahvistaa Suomen näkyvyyttä kansainvälisissä analyyseissä ja kytkee myös suomalaisen yhteiskuntatieteen ja lähialojen tutkimuksen kansainvälisiin tutkimusagendoihin. ESS:n myötä Suomen kansainvälinen tutkimusyhteistyö on kasvanut merkittävästi. Suomi on alusta alkaen kerännyt mainetta täsmällisillä ja nopeilla aineistojen toimituksilla ja korkeatasoisilla aineistoilla. Suomen aineistoja, käytettyjä menetelmiä ja varsinkin menetelmänovaatioita on monissa yhteyksissä käytetty ESS ERIC:ssa esimerkkinä eurooppalaisesta standardista.

Kirjallinen kysymys KK 36/2026 vp

ESS ERIC:n edellyttämät toiminnot on toteutettu Suomessa poikkeuksetta moitteettomasti ja jopa erinomaisesti kaikki asetetut kriteerit täyttäen. Kaikki kansainvälinen palaute on ollut erittäin myönteistä. Tavanomaisten aineistonkeruiden lisäksi Suomi on toiminut aktiivisesti aineistojen testaajana ja menetelmällisten kokeilujen suorittajana. Suomi on myös toiminut aktiivisesti ESS ERIC:n jatkeena syntyneessä CRONOS-hankkeessa (Cross-National Online Survey), jonka rahoitus on peräisin EU:n Horizon-puiteohjelmasta.

Suomen valtiojäsenyys ESS ERIC:ssa tarkoittaa, että Suomi on sitoutunut ESS ERIC:n virallisiin sääntöihin, jotka on määritelty ESS ERIC statutes-dokumentissa. Säännöissä todetaan kohdassa Article 4 (1) i, että (Members must satisfy the following conditions for admission): "ensure at their own expense data collections and surveys which the ESS ERIC may operate when necessary in pursuance of its principal task (at least on a biennial basis) are carried out to the specifications drawn up by the Director and agreed when necessary by the General Assembly".

Erikseen on syytä todeta, että velvoite kerätä infrastruktuuriin kuuluvat tiedonkeruut ja surveyt ovat siis lisänä vielä ESS ERIC:n jäsenmaksun päälle, ks. Article Article 4 (1) ii, Article 17; Annex III). Myös sopimusrikkomuksen seuraukset esitetään ESS ERIC:n säännöissä.

Tällä hetkellä ESS:n rahoitus Suomessa on päättymässä 1.1.2027, jonka jälkeen velvoitteita ei voida täyttää. Tällaisessa tilanteessa Suomi menettäisi asemansa ESS ERIC:n keskeisenä toimijana. Samalla myös kaikki työ, joka Suomessa on jo tehty seuraavan tiedonkeruun valmisteluksi, menisi hukkaan, sillä sääntöjen mukainen eroaminen ESS ERIC:sta olisi pitänyt aloittaa jo keväällä 2025 (ks. Article 5 (2)). Rahoituksen tilapäinenkin katkeaminen tarkoittaa sitä, että Suomi ei pysty täyttämään allekirjoittamansa sopimuksen vaatimuksia, koska ESS:n seuraavan vaiheen, käytännössä seuraavan tiedonkeruun, valmistelu on jo kansainvälisen aikataulun mukaisesti aloitettu, ja toteutuksen kiireisin vaihe on käsillä heti alkuvuodesta 2027.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Miten hallitus varmistaa Suomen osallistumisen ESS ERIC:n toimintaan myös jatkossa tärkeän yhteiskuntatieteellisen tutkimusaineiston jatkuvuuden varmistamiseksi ja

varmistaa ESS:n rahoituksen jatkuvuuden Suomessa myös vuoden 2026 jälkeen?

Helsingissä 18.2.2026

Eeva-Johanna Eloranta sd